

Obsah

Proměna a kontinuita tradice města

pod Ještědem (Jan Mohr) 2

Úvod (Jaroslav Zeman) 3

Liberec, urbanistický vývoj 4

Od městečka k metropoli 6

Předchůdci zahradních měst 10

Sitte Camillo 11

Liberec do poloviny 18. století 16

„Zlatý věk“ 18

Renesanční Liberec 19

Spacia Markus 19

Liberec za Albrechta z Valdštejna 23

„Italská čtvrť“ v Žákupcech 23

Liberec v období baroka 24

Kuntze Johann Josef 27

Liberec do poloviny 19. století 28

Průmyslové centrum monarchie 30

Zámecký areál 31

Liberecké klasicistní domy a jejich typologie 31

Filipovo Město a Kristiánov 35

Klasicistní výstavba ve vnitřním městě 37

Kuntze Johann Karl 39

Liberec v letech 1850–1918 42

Metropoli severních Čech 44

Na prahu nové doby (1850–70) 45

Ferstel Heinrich 45

Sachers Gustav 46

Dělnická kolonie v Železném Brodě 47

Metropole severu (1870–1918) 47

Dělnická kolonie v Železném Brodě 47

Miksch & Niedzielski 48

Fellner & Helmer 49

Grisebach Hans 50

Neumann Franz 51

Brantzky Franz 56

Brang Peter Paul 58

Jordan Franz Richard & Schmalzhofer Josef 59

Fanta Heinrich 60

Kühn Max 61

Hemmerich Robert 64

Bitzan Rudolf 65

Vilové čtvrti Zelené Město 67

Schäfer Ernst 67

Výstavba německých Čech (1906) 72

Liberec (1918–45) 88

Liberec za první republiky (1918–38) 90

Foehr Adolf 90

Vahala František 93

Lehmann Fritz (Friedrich) 95

Lassow & Kühne (dříve Lassow & Vliehweger) 99

Günther Rudolf 100

Schoder Thilo 101

Winter Karl 102

Liberec v období nacismu (1938–45) 104

Kerl Karl 104

Liberec (1945–2011) 107

Poválečný Liberec (1945–89) 108

Liberecká architektura mimo SIAL 109

Technik Svatopluk 109

Ateliér SIAL 111

Hubáček Karel 112

Masák Miroslav 115

Liberecká architektura v letech 1989–2011 119

Kousal Radim 120

Suchochel Jiří 123

Epilog: Soumrak doby betonové? 126

Liberecký industriál (Ivan Rous) 130

Továrny jako obal 130

Obrazy továren a lidí 130

Johann Georg Berger a další 133

Továrníci, obchodníci, podnikatelé další lidí k

průmyslu 134

Liebiegovy podniky 136

Vodní stavby Liberce 138

Zastopené vodní toky 140

Opuštěné koryto Harcovského potoka 141

Vodní dílo Harcov 141

Kanalizace 142

Vodovody a vodojemy 144

Sochy a kašny v Liberci (Jan Mohr) 146

Mezi renesancí a barokem 146

Vlna klasicistního sochařství 148

Sochařství ve službě průmyslové metropole 149

Sochy naděje i zklamání 153

Od Samánkova úsměvu k Stalinovu velikaštví 154

Na cestě k výstavě Socha a město 155

Vzdálené ozvěny výstavby Socha a město 157

Sochy v Liberci pod křídly Spacia 158

Tri věty nakonec 159

Památková péče (Petr Freiwillig) 160

Kühn Karl Friedrich 161

Výkladový slovník 164

Seznam použitých zkratek 167

Použitá prameny a literatura 168

Reprodukce

na obálce: liberecká radnice s pobočkou Komerční banky, pohled z ulice 5. května;

průhled Pražskou ulicí;

na předsaďkách: plány města z let 1937 a 1943;

u jednotlivých kapitol:

str. 4–5: Plán města z roku 1858, tzv. Anschiringerova mapa;

str. 16–17: Valdštejnské domky ve Větrné uličce;

str. 28–29: Klasicistní dům čp. 25–V na náměstí Českých bratří;

str. 42–43: Cínžnový dům čp. 128–I v Rumjancevově ulici;

str. 88–89: Strossova vila čp. 186–V v Husově ulici,

dnešní sídlo Krajské hygienické stanice Libereckého kraje;

str. 106–107: Krajská vědecká knihovna v Rumjancevově ulici;

str. 128–129: Památník obětem komunismu v Jabloněcké ulici

POVINNÝ VÝTISK

Jaroslav Zeman

LIBEREC, urbanismus, architektura, industriál, pomníky, objekty, památky

Text Jaroslav Zeman

Spolupracovníci Ivan Rous (Liberecký industriál), Jan Mohr (Sochy a kašny v Liberci), Petr Freiwillig (Památková péče)

Fotografie Iva Borisjuková, Karel Čtveráček, Michal Čtveráček, Jana Ducháčková, Petr Freiwillig, Roman Karpaš, Jan Mohr,

Jan Píkoš, Ivan Rous, Petra Šternová, Pavel D. Vinklár, Jaroslav Zeman

Historické dokumenty: Státní okresní archiv Liberec, Severočeské muzeum v Liberci, Stavební archiv Magistrátu města Liberce,

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Liberci

Vydalo nakladatelství KNIHY 555, Hřidná 113/21, 460 01 Liberec 12, tel.+420 777 797 879, info@knihy555.cz, www.knihy555.cz

Redakce Anna Špuláková, Pavel D. Vinklár

Grafická úprava Roman Karpaš

Předtisková příprava KNIHY 555, Václav Hroch

Tisk Ruch, Liberec

Liberec, 2011

ISBN 978-80-86660-33-2